

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σχεδιασμός εταιρικής ταυτότητας ψηφιακού στοιχειοχυτηρίου RETYPE και
σχεδιασμός ελληνο-λατινικής γραμματοσειράς με την ονομασία NEUECKE

Brand identity design of a digital foundry named RETYPE and
typography design named NEUECKE

Ασπασία Μετάνοια Α.Μ. 521170370228

Επιβλέπων Καθηγητής: Γεώργιος Μαθιόπουλος

Αθήνα, Οκτώβριος 2023

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Ασπασία Μετάνοια του Γεωργίου, με αριθμό μητρώου 521170370228 φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού, του Τμήματος Γραφιστικής και Οπτικής Επικοινωνίας, δηλώνω υπεύθυνα ότι: «Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής συμπεριλαμβανομένου και του Εισηγητή

Η πτυχιακή/διπλωματική εργασία εξετάστηκε επιτυχώς από την κάτωθι Εξεταστική Επιτροπή:

A/α	Όνοματεπώνυμο	Βαθμίδα / Ιδιότητα	Ψηφιακή Υπογραφή
	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΤΘΙΟΠΟΥΛΟΣ	Επίκουρος Καθηγητής	
	ΕΥΑ ΜΑΣΟΥΡΑ	Ακαδημαϊκή Υπότροφος	
	ΕΛΕΝΗ ΜΑΡΤΙΝΗ	Καθηγήτρια Εφαρμογών	

α Εισαγωγή 5

β Εταιρική Ταυτότητα 8

γ Γραμματοσειρά 31

δ Βιβλίο 45

ε Θεωρητική Εργασία 49

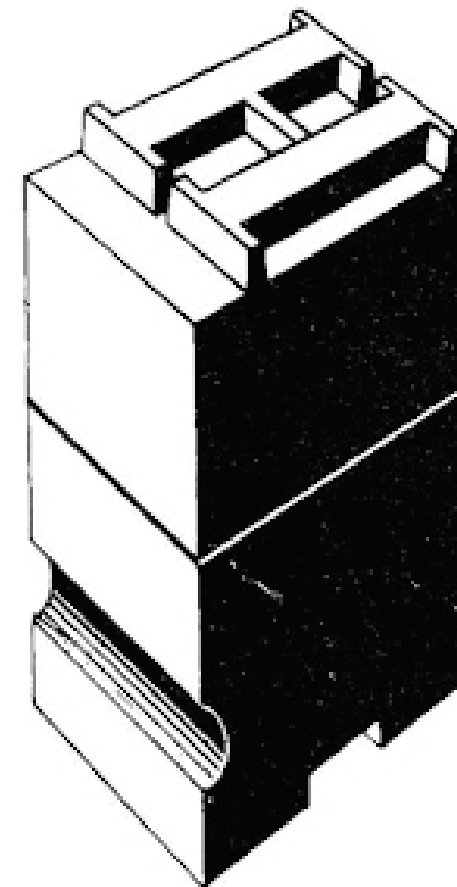
Η γενική ιδέα της πτυχιακής ήταν να επανασχεδιαστεί η γραφή του Eckmann. Μέσα από την ιστορία της τυπογραφίας και τη σύνδεσή της με την τέχνη προκύπτει μια γραμματοσειρά, η οποία καλείται να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του «σήμερα».

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται και στη δημιουργία στοιχειοχτυηρίου. Η εταιρεία εξελίσσεται για τον επανασχεδιασμό όλο και περισσότερων γραμματοσειρών, προσφέροντας στο άνθρωπο τη δυνατότητα να αφομοιώσει την ιστορία και να την εφαρμόσει στην καθημερινότητα.

μέχρι 15ο αιώνα	Εκτύπωση υψίτυπου σχεδίου σε επιφάνεια (ξύλινες και πήλινες σφραγίδες για εκτύπωση εικόνων και κειμένων σε ύφασμα ή χαρτί)	Κίνα, Κορέα
15ος αιώνας	Κατασκευή χωριστών στοιχείων για κάθε γράμμα, τα οποία αφού θα στοιχειοθετούνται για την εκτύπωση κειμένου, θα μπορούν να διαλύονται και να επαναστοιχειοθετούνται (Γουτεμβέργιος)	Ευρώπη
1454	Συγχωροχάρτι (Indulgence) του Πάπα Νικόλαου Ε (πρώτα δείγματα τυπωμένων κειμένων)	
1455	Mazarin Bible του Johannes Gensfleisch Gutenberg (πρώτα δείγματα τυπωμένων κειμένων)	
14ος αιώνας	επικρατούσε ο σχεδιασμός των textura (επηρασμένος από τον ουμανισμό) στρογγυλοποιήθηκε η μορφή τους και ονομάστηκε rotunda μια <u>επισησυρμένη μορφή ονομάστηκε bastarda</u>	

1. Το σχέδιο ενός γράμματος αποτυπώνονταν ανάποδα στην επίπεδη επιφάνεια μιας άβαφης χαλύβδινης ράβδου, του πατρότυπου.
2. Το σχέδιο του γράμματος σκαλίζονταν με κοπίδια, σουβλιά και λίμες.
3. Η χαλύβδινη ράβδος με το ανάγλυφο ολοκληρωμένο γράμμα βάφονταν σε υψηλή θερμοκρασία ώστε να σκληρύνει.
4. Η άκρη με το χαραγμένο γράμμα πιέζονταν κάθετα με δύναμη σε μια ράβδο μαλακού χαλκού δημιουργώντας ένα εσώγλυφο (θηλυκό) αποτύπωμα, τη μήτρα.
5. Η μήτρα εφαρμόζε μέσα σε μια ειδική συσκευή όπου ο στοιχειοχύτης περιέχυνε από ένα άνοιγμα ρευστό κράμμα (αντιμμωνίου, μολύβδου κ.ά.) που στη συνέχεια στερεοποιούνταν. Έτσι σχημάτιζε ένα ανεξάρτητο τυπογραφικό στοιχείο, με τη μορφή του γράμματος σε ανάποδη όψη.
6. Ένας εξειδικευμένος τεχνίτης ανελάμβανε να ορθογωνίσει το παραλληλόγραμμο σώμα του κάθε στοιχείου και να το ευθυγραμμίσει στο ίδιο ύψος με τα υπόλοιπα ώστε κατά την εκτύπωση όλα να εφάπτονται εξ' ίσου στο χαρτί.
7. Τα στοιχεία αποθηκεύονταν σε ειδικά κατασκευασμένα συρτάρια (τυπογραφικές κάσες) απ' όπου ο στοιχειοθέτης επέλεγε τα κατάλληλα στοιχεία γράμματα για να σχηματίσει συλλαβές – λέξεις – στίχους (αράδες) και παραγράφους.

1. Μεταλλικό
τυπογραφικό
στοιχείο

απλότητα

Σκοπός

άμεσο, ξεκάθαρο μήνυμα

+

εκμοντερνισμός, επανασχεδιασμός

ιστορικά στοιχεία

Αρχικές Ιδέες για Όνομα Εταιρείας

Περιφραστικά

- modern type
- revival type
- revival studio
- modish type
- reform type
- reface type
- revamp type
- renewal type
- revamp studio

Μονολεκτικά

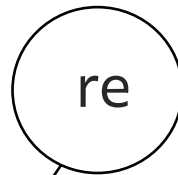
- newgram
- modishgram
- monogram
- typogram
- lettergram
- linegram
- reformgram
- renewalgram
- retypin

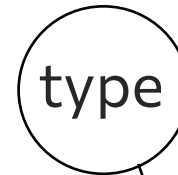
retypein

retype :

+

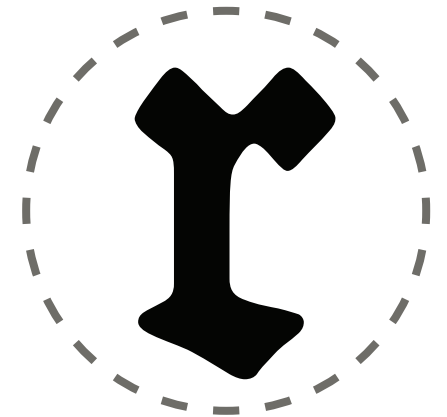
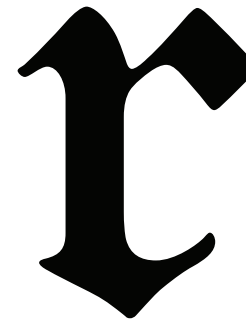
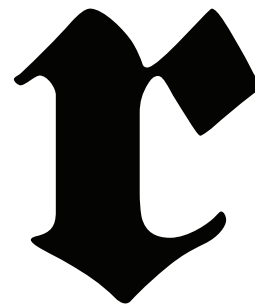
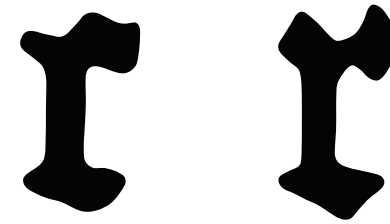

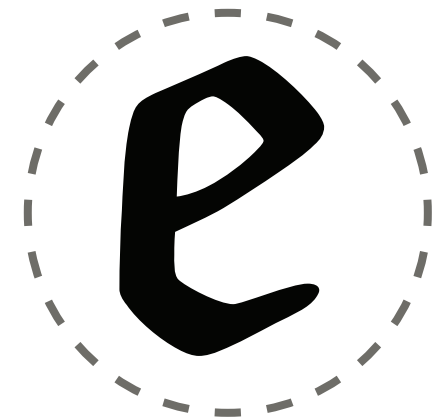
ιστορία,
επανασχεδασμός

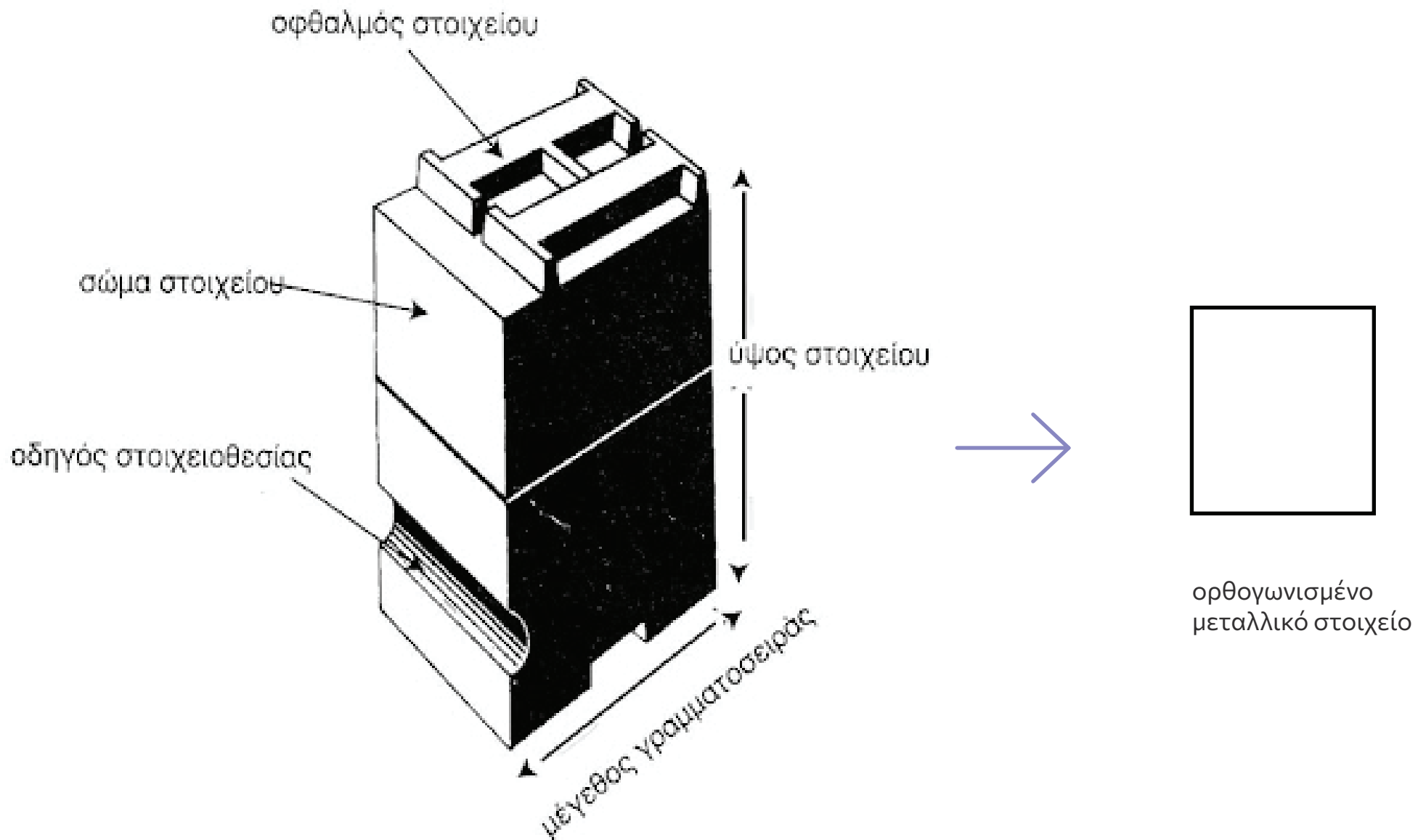
τυπογραφία

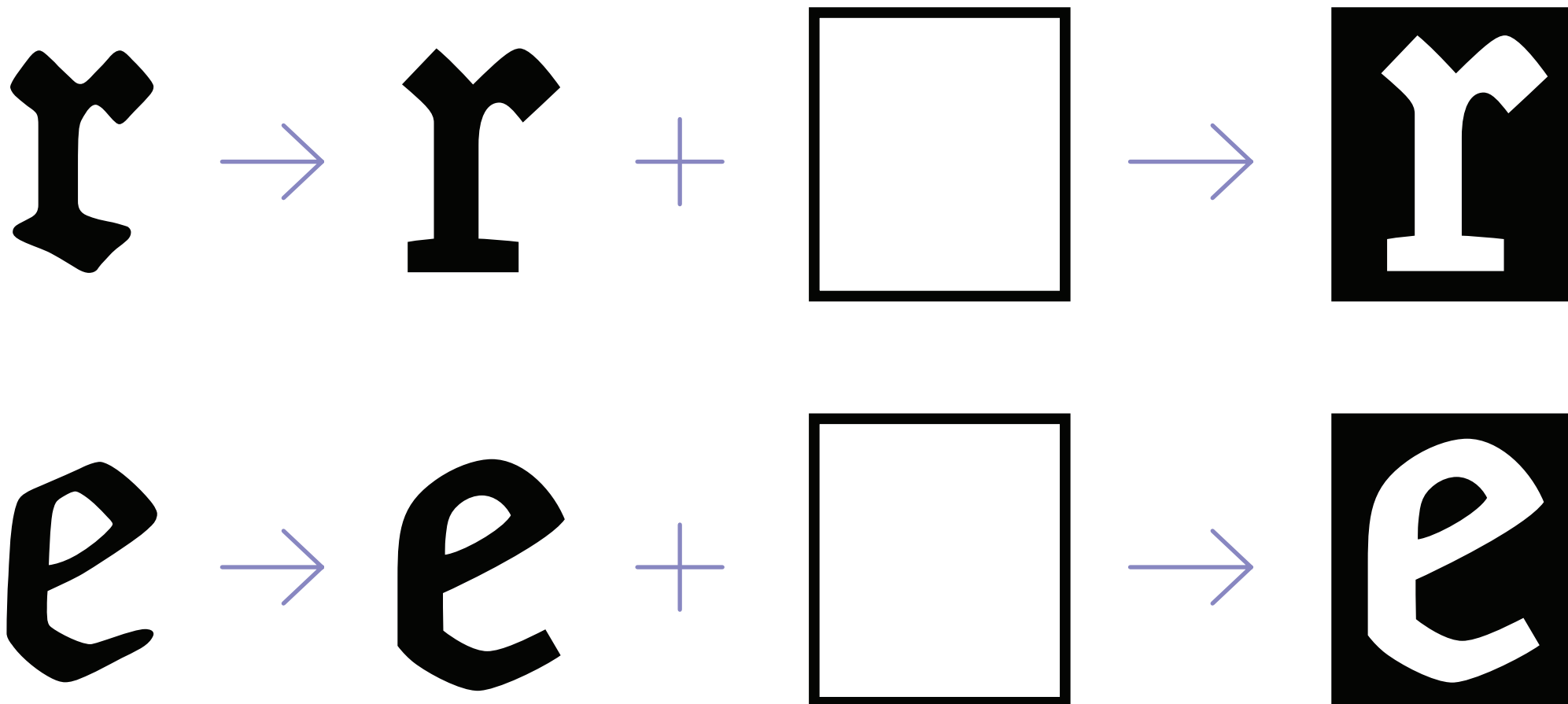

2.

reTYPE

reTYPE

reTYPE

reTYPE

reTYPE

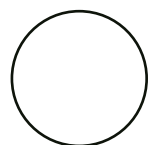
reTYPE

reTYPE

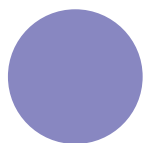
β

εταιρική ταυτότητα

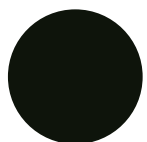
reTYPE

#ffffff

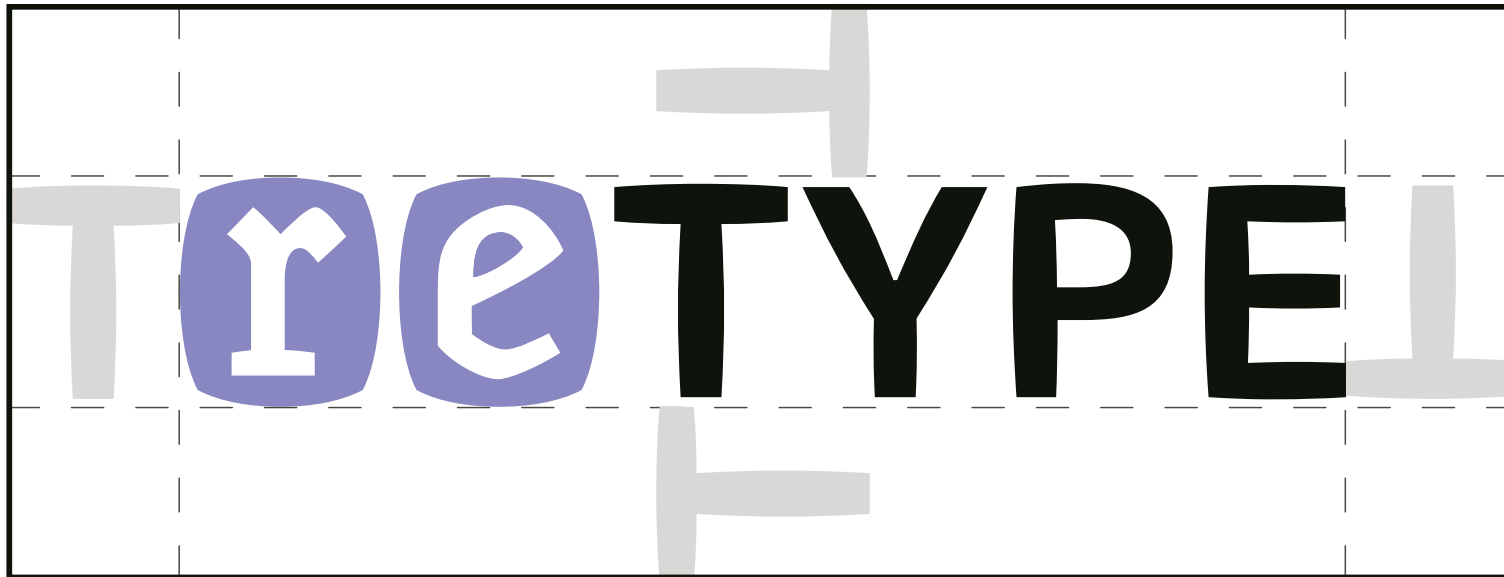
#8888c2

#11170d

reTYPE

/ χρωματική παλέτα

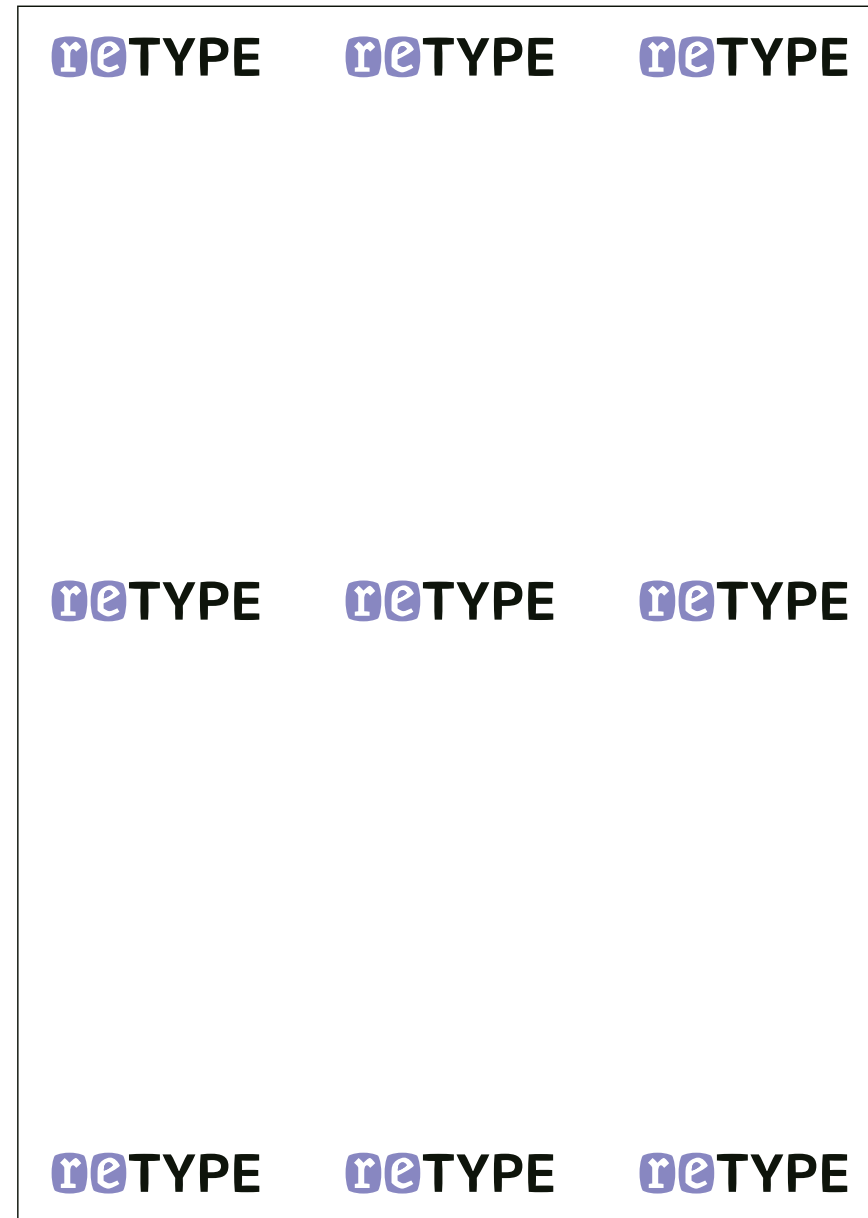
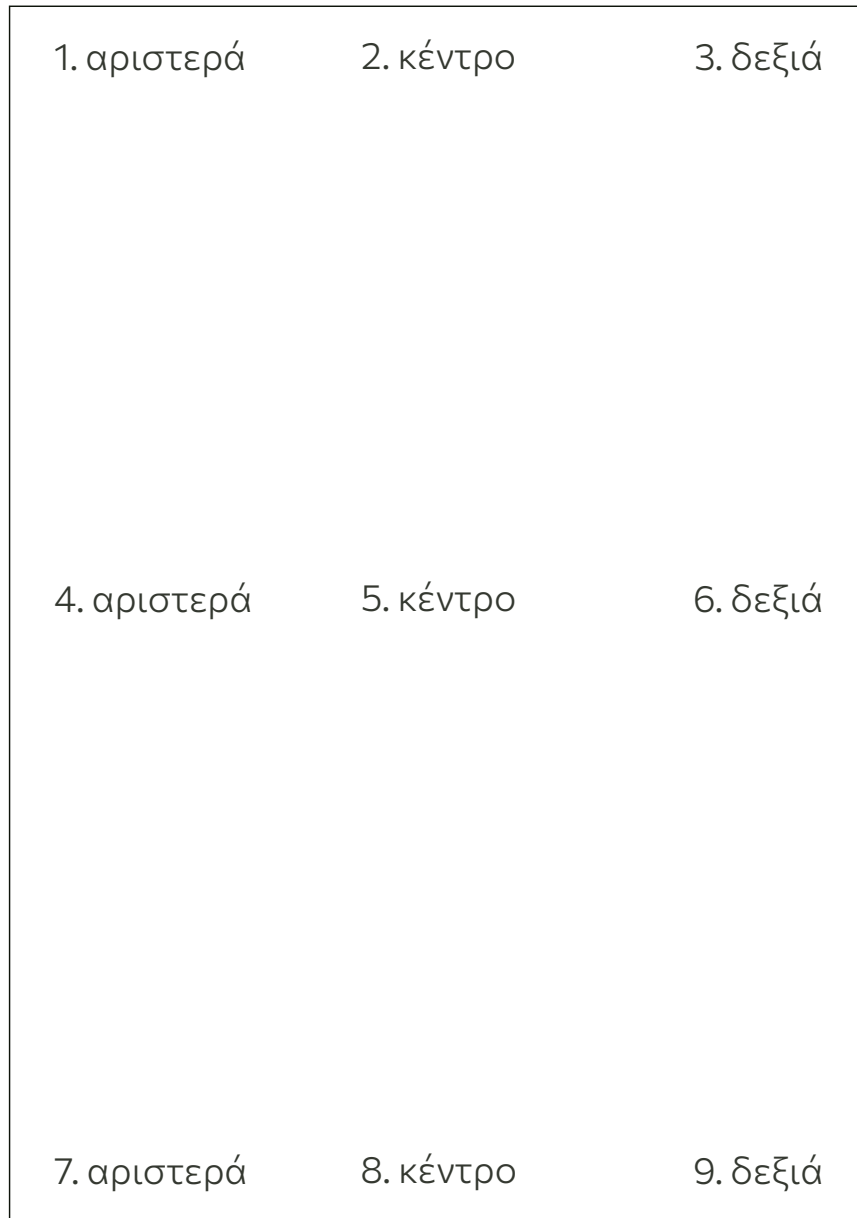
200px [r e T Y P E]

100px [r e T Y P E]

50px [r e T Y P E]

30px [r e T Y P E]

14px [r e T Y P E]

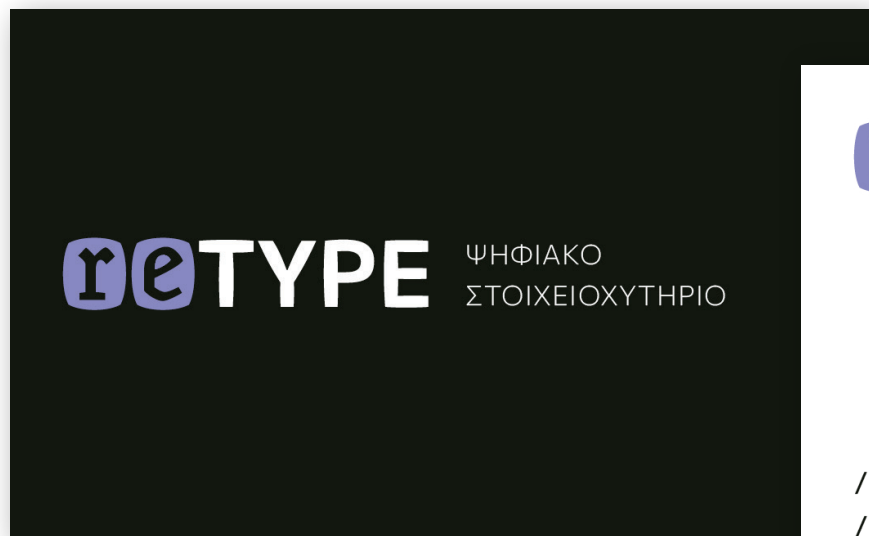

1. αλλαγή στο transparency
2. παραμόρφωση
3. drop shadow

4. αλλαγή στα χρώματα
5. περίγραμμα
6. άλλη γραμματοσειρά

4. gradient ή άλλο εφε
5. φόντο με χαμηλό contrast
6. περιστροφή

<p>×</p> <p>1.</p>	<p>×</p> <p>2.</p>	<p>×</p> <p>3.</p>
<p>×</p> <p>4.</p>	<p>×</p> <p>5.</p>	<p>×</p> <p>6.</p>
<p>×</p> <p>7.</p>	<p>×</p> <p>8.</p>	<p>×</p> <p>9.</p>

reTYPE ΨΗΦΙΑΚΟ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΧΥΘΗΡΙΟ

Γαβριηλία Μαργέλη
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ

/ +30 210 6786789 / retypefonts.com
/ Αναγέννησης 25, Αθήνα, 11852 / retype@retype.com

reTYPE ΨΗΦΙΑΚΟ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΧΥΘΗΡΙΟ

Ντανιέλα Μάχου
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

/ +30 210 6786789 / retypefonts.com
/ Αναγέννησης 25, Αθήνα, 11852 / retype@retype.com

reTYPE ΨΗΦΙΑΚΟ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΧΥΘΗΡΙΟ

reTYPE ΨΗΦΙΑΚΟ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΧΥΘΗΡΙΟ

Νικόλαος Μπουρλούκας
ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΣ ΚΙΝΟΥΜΕΝΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ

/ +30 210 6786789 / retypefonts.com
/ Αναγέννησης 25, Αθήνα, 11852 / retype@retype.com

reTYPE ΨΗΦΙΑΚΟ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΧΥΘΗΡΙΟ

Ασπασία Μετάνοια
ΣΧΕΔΙΑΣΤΡΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΩΝ

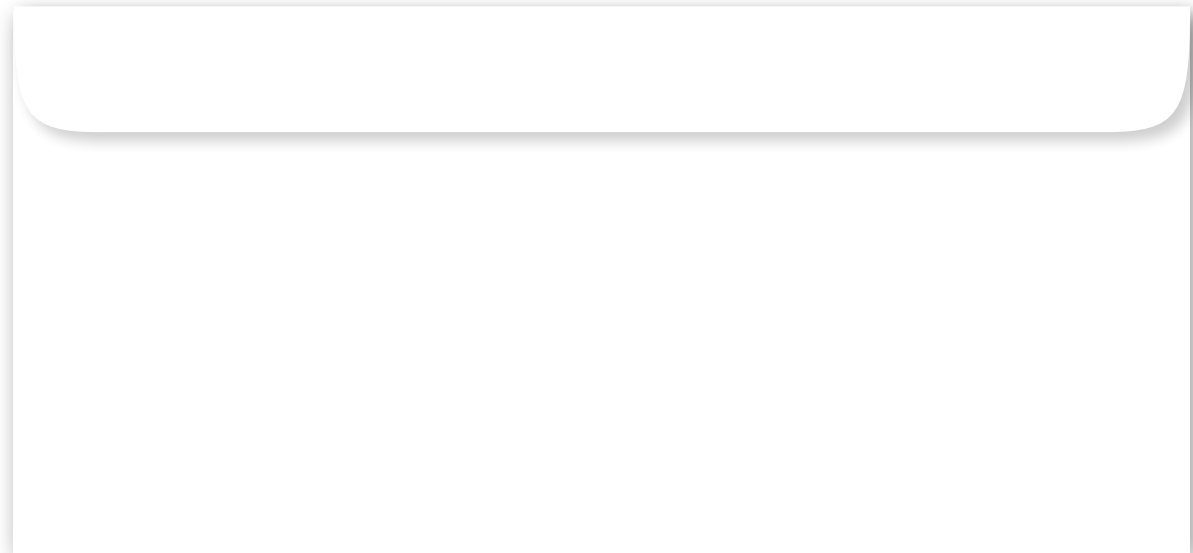
/ +30 210 6786789 / retypefonts.com
/ Αναγέννησης 25, Αθήνα, 11852 / retype@retype.com

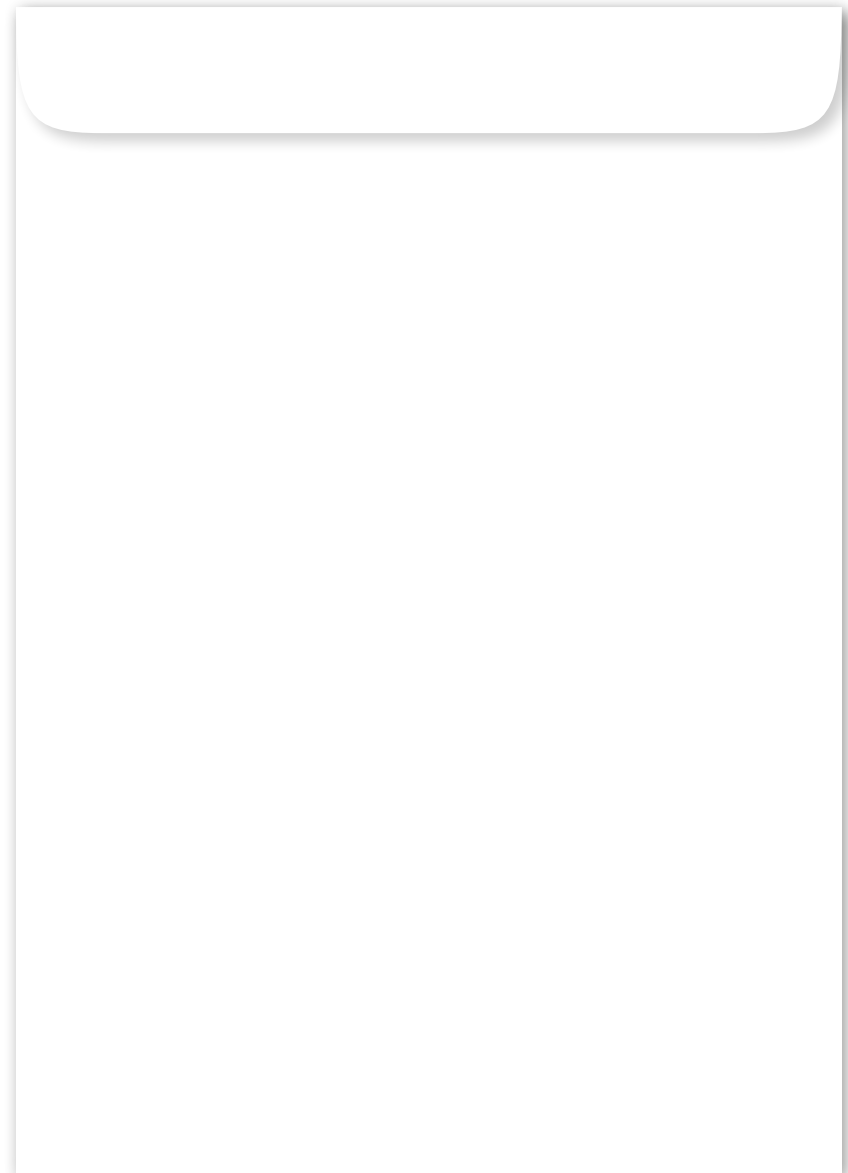
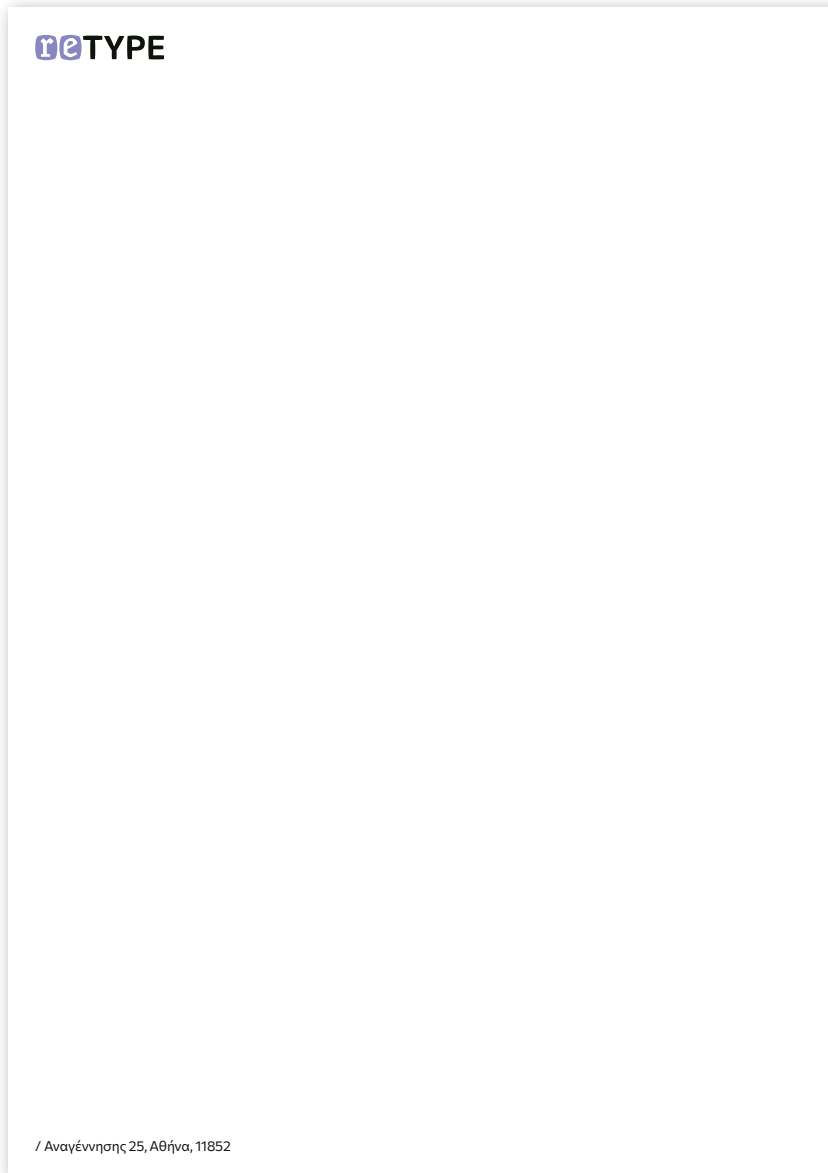

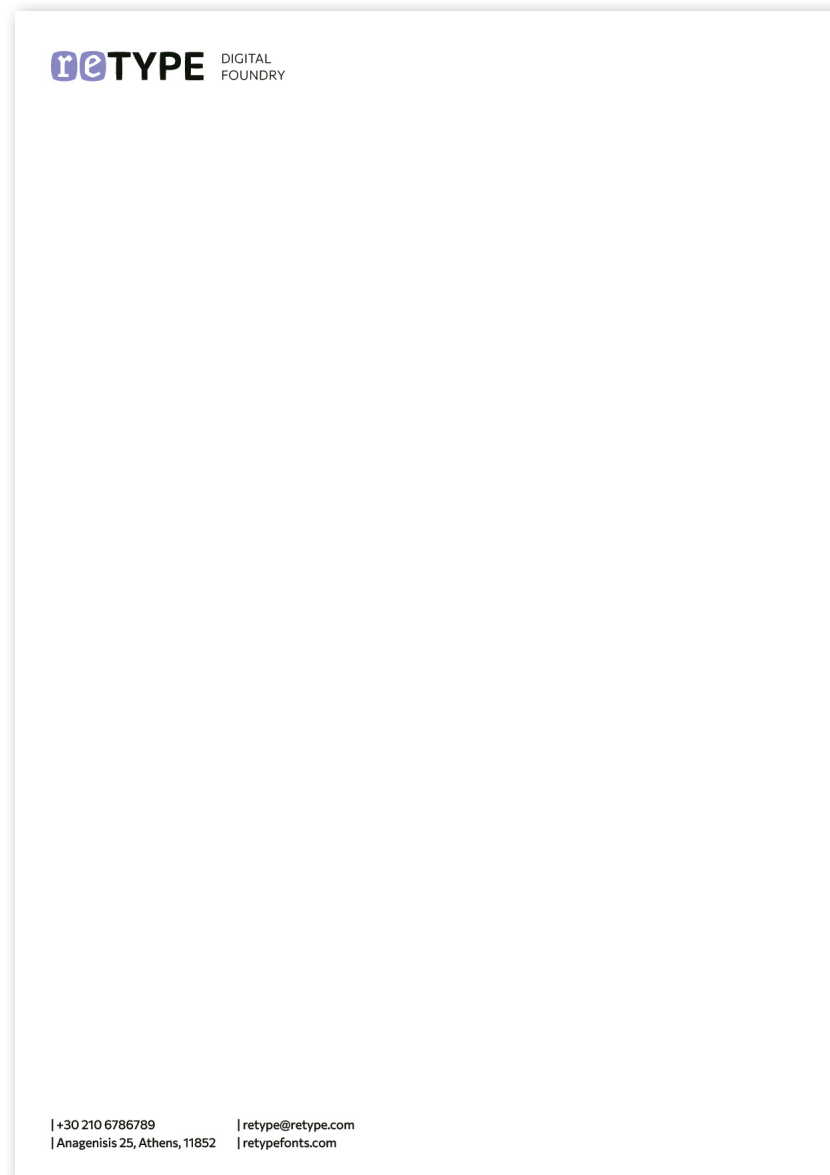
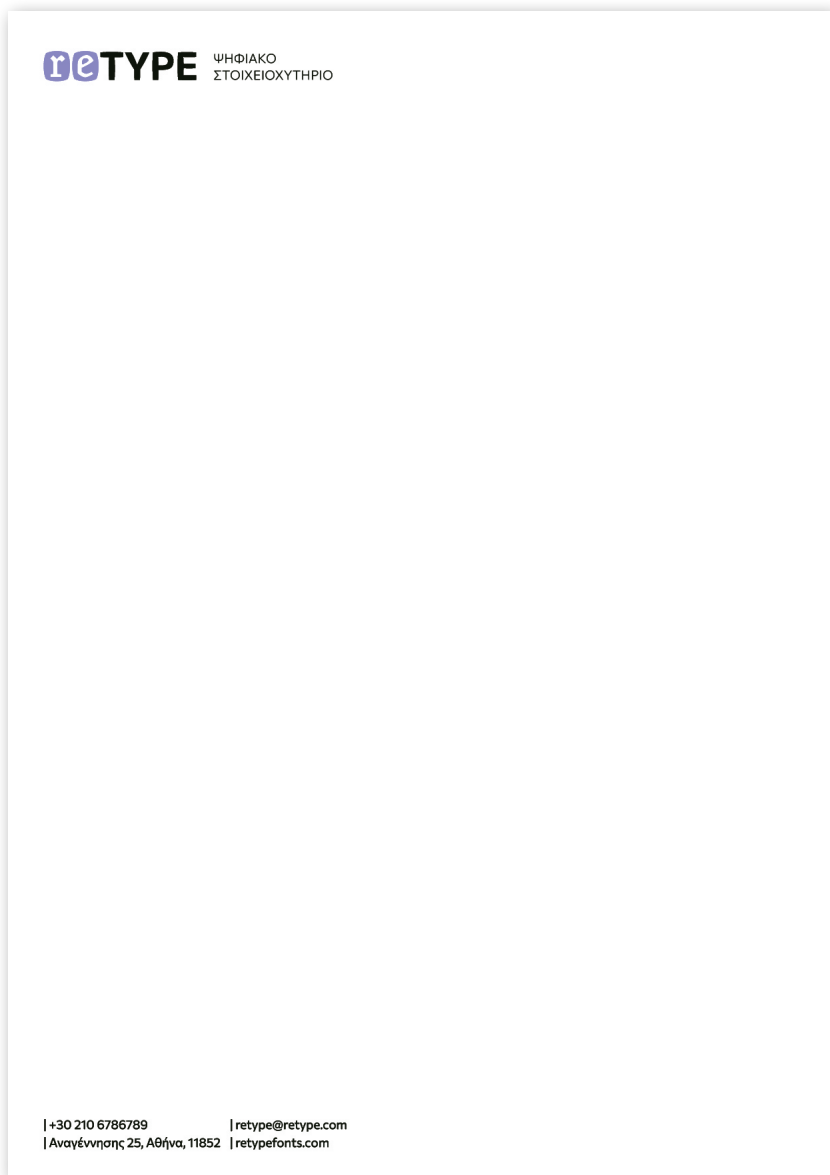

reTYPE

/ Αναγέννησης 25, Αθήνα, 11852

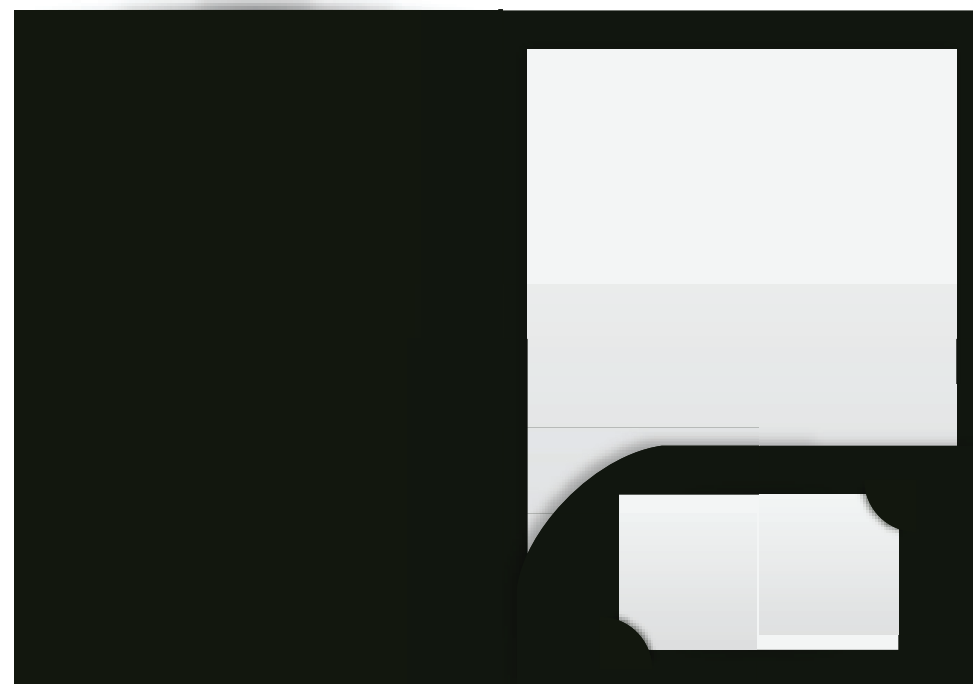

β

εταιρική ταυτότητα

/ εφαρμογές - folder

Art Nouveau

- Δημιουργήθηκε ως αντίδραση στη βιομηχανική επανάσταση
- Απόρριψη των παραδοσιακών στυλ που επικρατούσαν στην τέχνη
- Κατά της εκβιομηχάνισης, όταν αυτή δημιουργεί κακής ποιότητας προϊόντα
- Υπέρ των νέων υλικών και της εξέλιξης
(για να ορίζεται κάτι σύγχρονο πρέπει να φτιάχνεται και από σύγχρονα υλικά)
- Χαρακτηριστικά: Ελεύθερες και ασύμμετρες γραμμές
Διακοσμητικά θέματα που προκύπτουν από στοιχεία της φύσης
- Στενή σύνδεση με συμβολισμό (κύριος εκπρόσωπος ο ποιητής Baudelaire).
- Σταδιακή μείωση της διακόσμησης
(Αρχιτεκτονας Adolf Loos: όσο πιο εξεληγμένος είναι ένας πολιτισμός τόσο λιγότερο έχει ανάγκη τη διακόσμηση)

neuecke

neu + ecke

νέο

eckmann

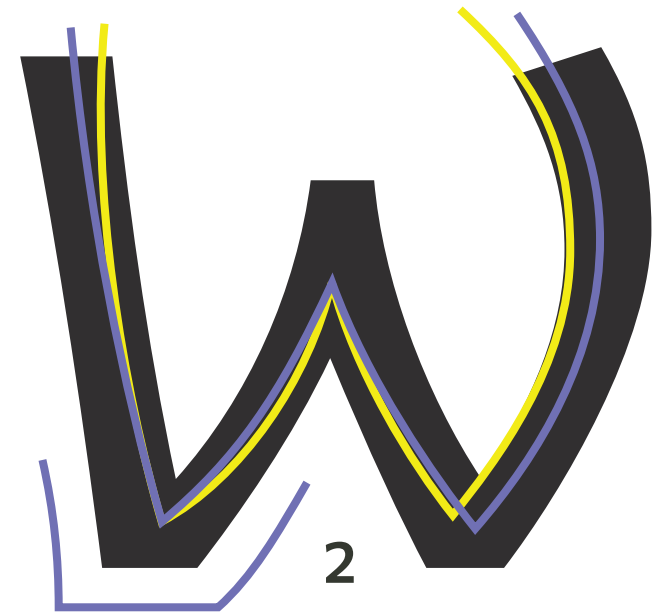
A B C D E F G H I J K L M
N O P Q R S T U V W X Y Z
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s
t u v w x y z
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 ! ?

Υ

σχεδιασμός γραμματοσειράς

/ απλοποίηση σχήματος
/ διατήρηση καμπυλότητας

/ αφαίρεση καμπυλότητας
στις γωνίες
/ απλοποίηση καμπυλότητας
στο υπόλοιπο σχήμα
(για χρήση σε κείμενα)
/ αύξηση φάρδους γραμμάτων
(βελτιστοποίηση ανάγνωσης)

/ σχεδιασμός - κομβικές σχεδιαστικές μεταβάσεις

Υ

A B C D E F G H I J K L M N O

P Q R S T U V W X Y Z

a b c d e f g h i j k l m n o

p q r s t u v w x y z

Υ

σχεδιασμός γραμματοσειράς

A B C D E F G H I J K L M N O

P Q R S T U V W X Y Z

a b c d e f g h i j k l m n o

p q r s t u v w x y z

Υ

σχεδιασμός γραμματοσειράς

A B C D E F G H I J K L M N O

P Q R S T U V W X Y Z

a b c d e f g h i j k l m n o

p q r s t u v w x y z

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΨΦΧΨΩ

ΆΈΉΊΌΥΨΪΫ

ΑΕΦΜΝΝΨΥ

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

αβγδεζηθικλμνξοπρστυφχψως

άέήίόύώϊϋϋϋϊ

abcdefghijklmnopno

pqrstuvwxyz

αβγδεζηθικλμνξο

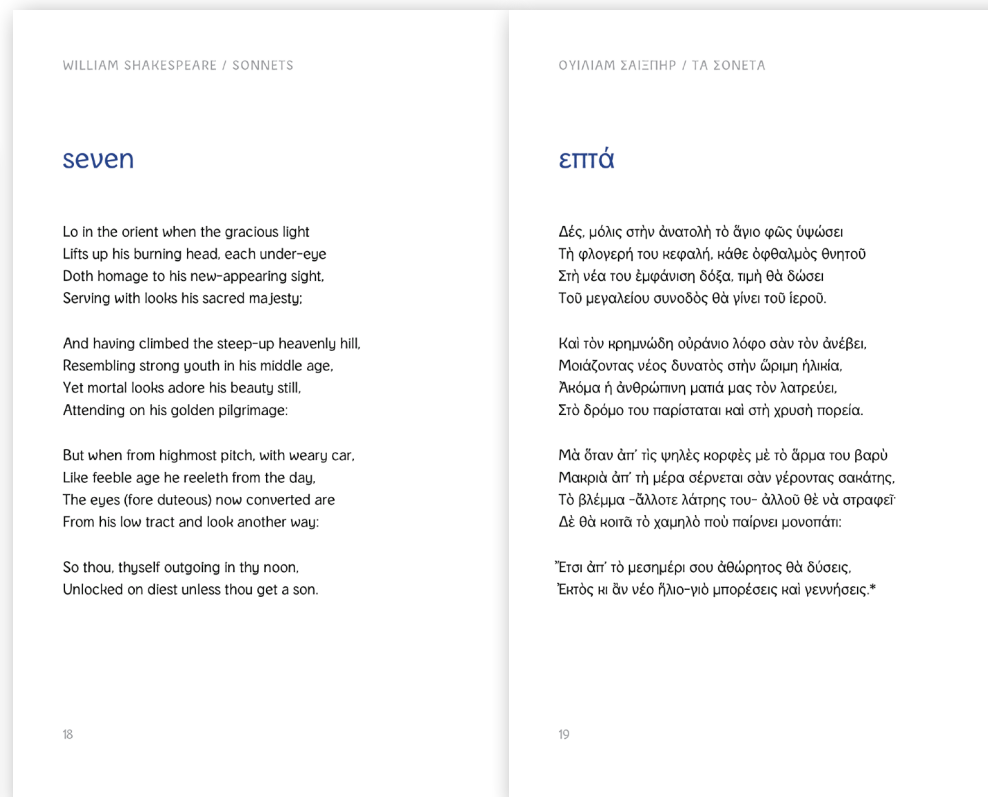
πρστυφχψως

άέήίόούώϊϋϋϊ

1234567890
!"\$()+, ... / ; < = > ?
@[\\]^`{|}¡¢£§
¨©«®±´·»¿Æ
×æ^{^v ~ / . ! ( )}
, " " „ • ... % ‰ ' ° ˆ ˜

À Á Â Ã Ä Ç È É Ê Ë Ì Í Î Ï Ñ Ò
 Ó Ô Õ Ö Ù Ú Û Ü Ý à á â ä
 ç è é ê ë ì í î ï ñ ò ó ô õ ö ù
 û ü ý Ć ć Č č Ď ě Ĺ Í Ĳ ĳ Ĵ
 ĵ Ķ ķ Ŗ ř Ś ś Š š Ť Ž ž Žž

WILLIAM SHAKESPEARE / SONNETS

seven

Lo in the orient when the gracious light
Lifts up his burning head, each under-eye
Doth homage to his new-appearing sight,
Serving with looks his sacred majesty;

And having climbed the steep-up heavenly hill,
Resembling strong youth in his middle age,
Yet mortal looks adore his beauty still,
Attending on his golden pilgrimage:

But when from highmost pitch, with weary car,
Like feeble age he reeleth from the day,
The eyes (fore duteous) now converted are
From his low tract and look another way:

So thou, thyself outgoing in thy noon,
Unlocked on diest unless thou get a son.

18

ΟΥΙΛΙΑΜ ΣΑΙΞΠΗΡ / ΤΑ ΣΟΝΕΤΑ

επτά

Δές, μόλις στην ανατολή τὸ ἅγιο φῶς ὑψώσει
Τὴ φλογερὴ τοῦ κεφαλῆ, κάθε ὀφθαλμὸς θνητοῦ
Στὴ νέα του ἐμφάνιση δόξα, τιμὴ θὰ δώσει
Τοῦ μεγαλείου συνοδὸς θὰ γίνῃ τοῦ ἱεροῦ.

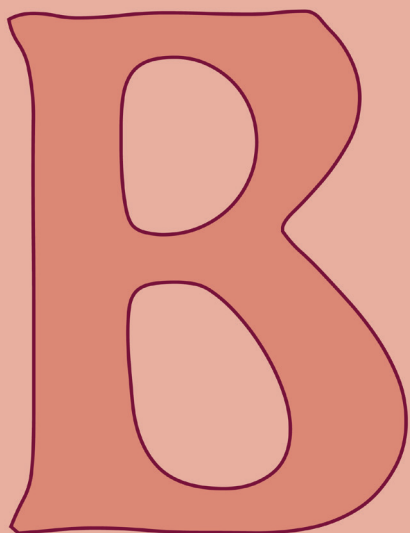
Καὶ τὸν κρημνῶδη οὐράνιο λόφο σὰν τὸν ἀνέβει,
Μοιάζοντας νέος δυνατὸς στὴν ὠριμὴ ἡλικία,
Ληκόμα ἢ ἀνθρώπινη ματιὰ μας τὸν λατρεύει,
Στὸ δρόμο του παρίσταται καὶ στὴ χρυσὴ πορεία.

Μὰ ὅταν ἀπ' τὴς ψηλῆς κορφῆς μὲ τὸ ἄρμα τοῦ βαρῦ
Μακριὰ ἀπ' τὴ μέρα σέρνεται σὰν γέροντας σακάτης,
Τὸ βλέμμα -ἄλλοτε λάτρης του- ἀλλοῦ θὲ νὰ στραφεῖ·
Δὲ θὰ κοιτᾷ τὸ χαμηλὸ ποῦ παίρνει μονοπάτι:

Ἔτσι ἀπ' τὸ μεσημέρι σου ἀθώρητος θὰ δύσεις,
Ἐκτός κι ἂν νέο ἦλιο-γιό μπορέσεις καὶ γεννήσεις.*

19

William Shakespeare

ΤΑ ΣΟΝΕΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Λένα Ζαφειροπούλου

Αθήνα 2023
@@TYPE

WILLIAM SHAKESPEARE / SONNETS

one hundred twenty seven

From fairest creatures we desire increase,
That thereby beauty's rose might never die,
But as the ripener should by time decease,
His tender heir might bear his memory:

But thou, contracted to thine own bright eyes,
Feed'st thy foe, to thy sweet self-substantial fuel,
Making a famine where abundance lies,
Thy self thy foe, to thy sweet self too cruel.

Thou that art now the world's fresh ornament,
And only herald to the gaudy spring,
Within thine own buduriest thy content,
And, tender churl, mak'st waste in niguarding:

Pity the world, or else this glutton be,
To eat the world's due, by the grave and thee.

6

ΟΥΙΛΙΑΜ ΣΑΙΕΠΗΡ / ΤΑ ΣΟΝΕΤΑ

ΕΚΑΤΟΝ ΕΙΚΟΣΙ ΕΠΤΑ

Άπ' τὰ ώραία πλάσματα ζητούμε άπόγόνους,
Όστε τής άμορφιάς ποτέ τὸ ρόδο νά μή λειώσει,
Έτσι καθώς ὁ γέροντας θά φθειρεται σὸ χρόνο,
Ό τρυφερός του ὁ βλαστὸς τῆ μνήμη του θά σώσει.

Μά ἐσύ τὰ μάτια τὰ λαμπρά σου διάλεξες γιὰ ταίρι,
Τὸ ἐγὼ σου ἔχεις γιὰ κοῦσιμο τὸ φῶς σου γιὰ νὰ τρέφεις,
Ένα λιμὸ δημιουργεῖς στῆς άφθονίας τὰ μέρη,
Τὸν αὐτὸ σου ἔχεις γιὰ ἔχθρό· σκληρὰ τὸν καταστρέφεις.

Κι ἐνῶ εἶσαι τοῦ κόσμου μας στολίδι δροσερό,
Κι ἐνῶ φέρνεις τῆς άνοιξης τὴν εὐθὺμη άγγελία,
Θάβεις αὐτάρεσκα καρπούς μὲς στὸν κλειστὸ σου άνθό*,
Τσιγγούνη άβρέ, ποῦ σπασαλάς μὲ τῆ φιλαργυρία:

Τὸν κόσμο ἐλέησε, ἄσε πιά τὸ λαίμαργό σου πάθος,
Άλλίως στὸν κόσμο ὀ,π χρωσατῶ, θά φάτε ἐσύ κι ὁ τάφος.

7

Θεωρητική Εργασία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή
2. Έρευνα
  - Ιστορία Τυπογραφίας
  - Art Nouveau
3. Εταιρική Ταυτότητα
  - Όνομα και στόχος εταιρείας
  - Σχεδιαστική πορεία λογοτύπου
  - Χρωματική παλέτα
4. Σχεδιασμός Γραμματοσειράς
  - Επιρροές
  - Επανασχεδιασμός
5. Σχεδιασμός Βιβλίου

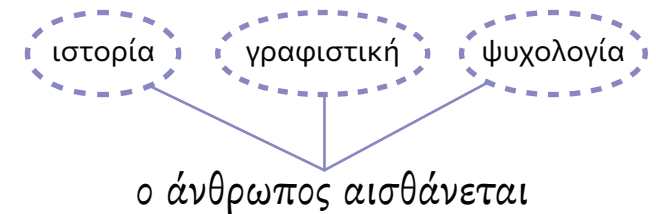
Εισαγωγή

Η παρούσα πτυχιακή δημιουργήθηκε μέσα από την αγάπη και το έντονο ενδιαφέρον προς την τυπογραφία. Στη σημερινή εποχή παρατηρείται η χρήση όλο και περισσότερων γραμματοσειρών τόσο για τη δημιουργία κειμένων όσο για την κάλυψη γραφιστικών αναγκών όπως είναι οι εταιρικές ταυτότητες και οι αφίσες. Το σπουδαίο σε όλο αυτό είναι πως, σε κάθε διαφορετική ανάγκη, οι γραμματοσειρές βρίσκονται σε θέση να καλύψουν το θεωρητικό υπόβαθρο, το οπτικό/γραφιστικό μήνυμα και να δημιουργήσουν συναισθήματα στον αναγνώστη. Οπότε η τυπογραφία μπορεί να θεωρηθεί ένα ξεχωριστό μέσο επικοινωνίας καθώς συνδυάζει ταυτόχρονα την ιστορία, τη γραφιστική και την ψυχολογία.

Στόχος της πτυχιακής είναι να αναδειχτεί η σημασία της τυπογραφίας στη ζωή των ανθρώπων προσεγγίζοντας πρωτίστως την ιστορία της. Έτσι, το πρώτο σκέλος της εργασίας αφορά τη δημιουργία ενός ψηφιακού στοιχειοχτυηρίου που εστιάζει στον επανασχεδιασμό γραμματοσειρών και στον εκμοντερνισμό παλαιότερων γραφών. Σκοπός είναι να τους προσφέρει μια νέα και εκσυγχρονισμένη σχεδιαστική πορεία μέσα από την οποία θα έχουν την ευκαιρία να χρησιμοποιηθούν στη σημερινή εποχή καλύπτοντας τις νέες σχεδιαστικές ανάγκες που προκύπτουν συνεχώς.

Το δεύτερο σκέλος της πτυχιακής εξερευνά μια νέα προσέγγιση για την απόδοση της γραφής του Eckmann. Καταγράφει την ιστορία του Eckmann και τα γεγονότα που συνέβησαν την περίοδο της ζωής του, με σκοπό την κατανόηση των σχεδιαστικών επιλογών του. Αυτές, στη συνέχεια, θα φέρουν ορθότερες αποφάσεις για τον καλύτερο επανασχεδιασμό.

Τέλος, το τρίτο μέρος αφορά τη δημιουργία έκδοσης, στην οποία θα παρουσιάζεται η γραμματοσειρά και θα προβάλλεται η προσαρμοστικότητά της σε κείμενα με διαφορετικό περιεχόμενο.

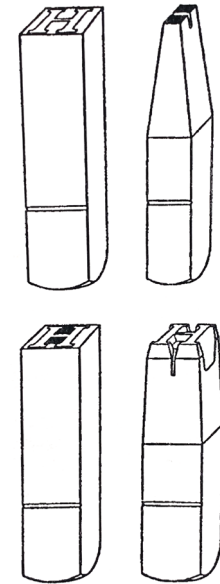

Ιστορία Τυπογραφίας

Η εφεύρεση της τυπογραφίας πραγματοποιήθηκε τον 15ο αιώνα στην Ευρώπη και κατάφερε να αποδώσει απεριόριστα αντίγραφα κειμένων. Αυτό σηματοδότησε την κοινωνική ανατροπή καθώς σταδιακά άλλαξε η μέθοδος καταγραφής και πρόσληψης της γνώσης, κάνοντας εφικτή τη βιομηχανική επανάσταση στην παραγωγική διαδικασία.

Ωστόσο, η μέθοδος της εκτύπωσης είχε αναπτυχθεί και στην ανατολή πολλά χρόνια νωρίτερα. Πιο συγκεκριμένα, στην Κίνα και την Κορέα γίνονταν εκτυπώσεις υψίτυπου σχεδίου σε επιφάνειες μέσα από τη χρήση πήλινων και ξύλινων σφραγίδων. Γίνονταν εκτυπώσεις εικόνων και κειμένων σε ύφασμα και χαρτί. Όμως αυτή η μέθοδος δεν ήταν σε θέση να αποδώσει απεριόριστα αντίτυπα καθώς φθειρόταν το υλικό. Παράλληλα, σε αυτές τις χώρες το αλφάβητο περιλάμβανε μεγάλο αριθμό ιδεογραμμάτων, σε αντίθεση με το λατινικό που αποτελούνταν από 26 χαρακτήρες, με αποτέλεσμα να μην είναι λειτουργική και προσοδοφόρα η μετάβαση σε χαρακτήρες που θα επαναστοιχειοθετούνται.

Ο Γουτεμβέργιος κατάφερε ακριβώς αυτό, δηλαδή τη χάραξη και την κατασκευή μεταλλικών τυπογραφικών στοιχείων που θα επαναστοιχειοθετούνται για την εκτύπωση πολλαπλών κειμένων. Η διαδικασία αυτή απαιτούσε εξειδίκευση στην χαρακτική, καθώς χρειαζόταν συγχρονισμός και τελειότητα στην χάραξη μικροσκοπικών γραμμών, αλλά και αισθητική ικανότητα για ένα οπτικά ευχάριστο αποτέλεσμα. Αυτά τα διέθετε ο ίδιος καθώς ήταν εκπαιδευμένος χρυσοχόος με αποτέλεσμα να μπορεί να επεξεργαστεί και να χαράξει μέταλλα με ακρίβεια.

4. Κατασκευή Πατρότυπων

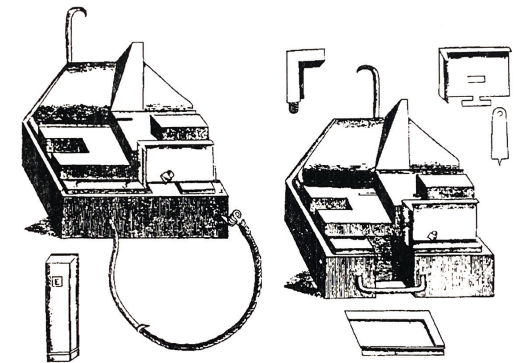
Ιστορία Τυπογραφίας

Ο ακριβής τρόπος κατασκευής μεταλλικών τυπογραφικών στοιχείων δεν είναι γνωστός αλλά πιθανότατα ακολουθεί το επικρατέστερο μοντέλο. Σύμφωνα με αυτό, το σχέδιο ενός γράμματος αποτυπώνονταν ανάποδα στην επιφάνεια μιας άβαφης χαλύβδινης ράβδου (του πατρότυπου) και έπειτα σκαλίζονταν με κοπίδια, σουβλιά και λίμες ώστε να βγει στην επιφάνεια. Στη συνέχεια βαφόταν σε υψηλή θερμοκρασία ώστε να σκληρύνει και ύστερα το υψίτυπο γράμμα πιεζόταν κάθετα και με δύναμη σε μια ράβδο μαλακού χαλκού για να δημιουργήσει τη μήτρα, δηλαδή το εσώγλυφο αποτύπωμα. Στη συνέχεια η μήτρα εφάρμοζε μέσα σε μια ειδική συσκευή, στην οποία ο στοιχειοχύτης περιέχυνε ένα ρευστό κράμα αντιμωνίου, μολύβδου κ.α. Έτσι, αφού στερεοποιούνταν σχημάτιζε ένα ανεξάρτητο γράμμα σε ανάποδη όψη. Το τελικό στάδιο γινόταν από έναν εξειδικευμένο τεχνίτη, ο οποίος αναλάμβανε να ορθογωνίσει το παραλληλόγραμμο σώμα του κάθε τυπογραφικού στοιχείου και να το ευθυγραμμίσει στο ίδιο ύψος με τα υπόλοιπα. Έτσι κατά τη στοιχειοθεσία όλα τα γράμματα θα εφάπτονταν έχοντας σωστό spacing. Τα μεταλλικά τυπογραφικά στοιχεία αποθηκεύονταν σε κάσες, οι οποίες ήταν ειδικά κατασκευασμένα συρτάρια για τα γράμματα. Έτσι ήταν εύκολο για τον στοιχειοθέτη να επιλέξει τα κατάλληλα και να συνθέσει λέξεις και στη συνέχεια ολόκληρο κείμενο.

Τα τυπογραφικά στοιχεία που επικρατούσαν στην αρχή ονομάζονταν γοτθικά και χρησιμοποιούνταν στη βίβλο του Γουτεμβέργιου και γενικότερα στα πρώτα δείγματα τυπωμένων κειμένων. Σε αυτά φαινόταν έντονα η χρήση της πένα μέσα από απότομες λεπτύνσεις και παχύνσεις που γίνονταν με τη διαφορετική φορά της. Με την ανάπτυξη της τυπογραφίας στην Ιταλία και την επιρροή από τον Ουμανισμό άρχισαν σταδιακά να απορρίπτονται τα γοτθικά τυπογραφικά στοιχεία. Έτσι άρχισαν να επανέρχονται τα σχέδια από τις αρχαίες λατινικές επιγραφές για τα κεφαλαία και της καρολίγγειας γραφής για τα πεζά. Σταδιακά, λοιπόν, και με πολλές ακόμα εξελίξεις η τυπογραφία έφτασε στο λατινικό αλφάβητο με τα πεζοκεφαλαία που επικρατεί στη σημερινή εποχή.

5. Τα εργαλεία του στοιχειοχαράκτη

6. Απεικόνιση του Μηχανισμού Χύτευσης τυπογραφικών στοιχείων (από το πρώτο βιβλίο περί τυπογραφίας του Joseph Moxon, *Mechanick Exercises on the Whole Art of Printing*)

Art Nouveau

Το κίνημα του Art Nouveau αναπτύχθηκε την περίοδο 1890-1910. Εμφανίστηκε αρχικά στο Βέλγιο και τη Γαλλία και στη συνέχεια επεκτάθηκε σε ολόκληρη την Ευρώπη, καθώς και σε άλλα μέρη του κόσμου. Προέκυψε ως αντίδραση στη βιομηχανική επανάσταση και απέρριπτε τα παραδοσιακά στυλ που επικρατούσαν στην τέχνη.

Οι υποστηρικτές του κινήματος είχαν τάση φυγής από την «βιομηχανική» καθημερινότητα και αντιμετώπιζαν τους εαυτούς τους ως εξόριστους. Ήταν υπέρ των νέων υλικών και της εξέλιξης υποστηρίζοντας ότι για να θεωρείται κάτι σύγχρονο θα πρέπει να συνοδεύεται από σύγχρονα υλικά παραγωγής.

Κύρια χαρακτηριστικά του κινήματος ήταν η έμφαση που έδινε στις ελεύθερες και ασύμμετρες γραμμές και σε διακοσμητικά στοιχεία που προκέπταν από στοιχεία της φύσης. Δέχτηκε επιρροές από τα κυματοειδή φυτομορφικά μοτίβα του μεσαίωνα και από την ιαπωνική τέχνη.

Στενή σύνδεση με συμβολισμό (κυριος εκπρόσωπος ο ποιητής Baudelaire).

Αρχιτεκτονας Adolf Loos: όσο πιο εξελιγμένος είναι ένας πολιτισμός τόσο λιγότερο έχει ανάγκη τη διακόσμηση.

Όνομα και στόχος εταιρείας

Μετά από μια ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη της τυπογραφίας δημιουργείται η ανάγκη αναπαραγωγής της ιστορίας με έναν καινούριο και μοναδικό τρόπο. Υπάρχουν πολλές εταιρείες και στοιχειοχυτήρια που κατασκευάζουν γραμματοσειρές κάθε είδους. Ωστόσο, ένα γραφείο με θεμέλιο την απαρχή της τυπογραφίας και των μεταλλικών τυπογραφικών στοιχείων μπορεί να θεωρηθεί καινοτομία. Έτσι έρχεται η εταιρεία RETYPE να καλύψει αυτό το κενό και να εμβαθύνει στο παρελθόν.

Σκοπός της εταιρείας είναι να διατηρήσει την ιστορία της τυπογραφίας και έτσι τα προϊόντα που παράγει αφορούν αποκλειστικά τον επανασχεδιασμό και τον εκμοντερνισμό παλαιότερων γραμματοσειρών/γραφών.

Το όνομα RETYPE προκύπτει από το συνθετικό “RE” (=ξανά) και το “TYPE” (=τύπος) και νοηματικά ταυτίζεται με το καινούριο, το ανανεωμένο και άρα με το βασικότερο σκοπό της πτυχιακής, τον εκμοντερνισμό.

Σχεδιαστική πορεία λογοτύπου

Το λογότυπο χρειάζεται να συνδέσει με τον βέλτιστο τρόπο την ιστορία με τη σημερινή εποχή, το παρελθόν με το παρόν. Στην προσπάθεια να πετύχει αυτό χωρίζεται η λέξη σε δυο σκέλη. Στο πρώτο (RE) σχεδιάζονται τα πεζά “r” και “e” με μια εκσυγχρονισμένη εκδοχή των γοθτικών γραμμάτων. Για να αποδοθεί ακόμα περισσότερη βαρύτητα στο ιστορικό υπόβαθρο, το κάθε γράμμα τοποθετείται σε ένα ορθογώνιο σχήμα, το οποίο συμβολίζει τα ορθογωνισμένα μεταλλικά τυπογραφικά στοιχεία. Ωστόσο, είναι απαραίτητη μια μοντέρνα πινελιά για να σπάσει η αυστηρότητα του οπτικού αποτελέσματος.

Το κλειδί είναι η λέξη «ελευθερία». Όταν ένας άνθρωπος είναι ελεύθερος σημαίνει πως ξεφεύγει από όλα τα «δεσμά» που τον κρατάνε πίσω. Το λευκό περιστέρι επίσης, πέρα από την ειρήνη, συμβολίζει και την ελευθερία επειδή πετάει. Εννοιολογικά, λοιπόν, δημιουργείται ένα συναίσθημα κίνησης και ροής, το οποίο δεν μπορεί να αποτυπωθεί από ευθείες γραμμές αλλά μόνο από καμπύλες. Η κίνηση αυτή μπορεί να ταυτιστεί με την κίνηση των ηχητικών κυμάτων. Όταν μια πηγή/σημείο στον χώρο παράξει έναν ήχο, αυτός μεταφέρει ηχητικά κύματα προς όλες τις κατευθύνσεις κυκλικά από αυτήν. Έτσι τα ορθογωνισμένα γράμματα θέλουν να εξελιχθούν και να εκφράσουν τον ιστορικό χαρακτήρα τους μέσα από δονήσεις, οι οποίες τελικά μετατρέπουν τις ευθείες γραμμές των ορθογωνίων σε καμπύλες προς τα έξω.

Το δεύτερο σκέλος TYPE έρχεται σε αντίθεση με το πρώτο καθώς προσεγγίζει την τυπογραφία της σημερινής εποχής και τα απλοποιημένα γράμματα. Έτσι, η λέξη σχεδιάστηκε με ισόπαχους χαρακτήρες, οι οποίοι για να ταιριάξουν με το προηγούμενο σκέλος απέκτησαν καμπύλες.

Χρωματική παλέτα

Η κάθε γραμματοσειρά αποτελεί μια ξεχωριστή ταυτότητα καθώς δημιουργεί διαφορετικά συναισθήματα στον αναγνώστη και έχει διαφορετικές χρήσεις. Αυτό σημαίνει πως αν η χρωματική ταυτότητα της εταιρείας περιλαμβάνει έντονα χρώματα μπορεί να καπελώσει τα προϊόντα της, δηλαδή τις γραμματοσειρές. Από την άλλη, αν χρησιμοποιείται αποκλειστικά άσπρο και μαύρο τότε ίσως χαθεί η προσωπικότητα της ίδιας της εταιρείας. Έτσι επιλέχθηκαν πιο ουδέτερα χρώματα που με τους κατάλληλους χρωματικούς σχεδιασμούς φαίνονται γκρι και θαμπά:

1. #11170d με C:72, M:60, Y:73, K:83

2. #888c2 με C:49, M:46, Y:0, K:0

Επιρροές

Το καλλιτεχνικό κίνημα Art Nouveau χρησιμοποιεί ελεύθερες φόρμες σχημάτων με έντονο το στοιχείο της φύσης. Χρησιμοποιούνται ως εικαστικά στοιχεία τα φυτά και τα λουλούδια στρέφοντας τον αναγνώστη προς τη φύση. Ο Otto Eckmann ήταν Γερμανός ζωγράφος που μεγάλωσε στο Αμβούργο. Σχεδίασε τη γραμματοσειρά του επηρεασμένος από την ιαπωνική καλλιγραφία και το μεσαιωνικό σχεδιασμό γραμματοσειρών.

Η γραμματοσειρά του είναι αρκετά παχιά και ταυτόχρονα αποτελείται από στενούς χαρακτήρες (σαν να είναι extrabold condensed). Τα γράμματα μοιάζουν αρκετά με πινελιές και αποδίδουν το υφός του Art Nouveau με την καμπυλότητα και τα φύλλα της φύσης.

Σκοπός του επανασχεδιασμού είναι να απλοποιηθούν οι φόρμες των γραμμάτων, διατηρώντας κάποιες βασικές καμπύλες που θα παραπέμπουν στην αρχική γραμματοσειρά. Στόχος είναι ο εκμοντερνισμός και η σύνδεση του πρωτότυπου με του νέου αποτελέσματος.

Επανασχεδιασμός

Η γραμματοσειρά του θα μπορούσε να θεωρηθεί display, extra-bold, condensed. Σκοπός ήταν ο επανασχεδιασμός να προσφέρει τη δυνατότητα στη γραμματοσειρά να χρησιμοποιείται εξίσου σε μεγάλα και μικρά μεγέθη χωρίς να χάνει το ενδιαφέρον της.

Φάσεις σχεδιασμού

Φάση Α

Πραγματοποιήθηκε επεξεργασία πάνω στα πρωτότυπα γράμματα του Eckmann. Απλοποιήθηκαν οι καμπύλες των γραμμάτων και σχηματίστηκαν καθαρά σχήματα με σωστή τοποθέτηση κόμβων στα ακραία σημεία της κάθε καμπύλης.

Φάση Β

Τα γράμματα τροποποιήθηκαν έτσι ώστε να έρθουν σε μορφή regular.

Φάση Γ

Άρχισαν να αφαιρούνται όπου χρειάζεται οι περιττές καμπύλες και οι περιττοί κόμβοι. Έτσι, τα αγγλικά πεζά άρχισαν να προσεγγίζουν έναν ισόπαχο χαρακτήρα στις ευθείες, διατηρώντας ανισόπαχες καμπύλες. Επίσης, έγινε έντονη απλοποίηση σε μερικούς χαρακτήρες, οι οποίοι προστέθηκαν ως εναλλακτικοί.

Φάση Δ

Έγινε ορισμός του spacing για την καλύτερη επεξεργασία των γραμμάτων.

Φάση Ε

Σχεδιάστηκαν οι ελληνικοί χαρακτήρες.

Φάση ΣΤ

Παρατηρήθηκε ότι τα αγγλικά πεζά φαίνονταν πολύ πιο αυστηρά συγκριτικά με τα ελληνικά πεζά, επειδή τα πρώτα διέθεταν περισσότερες ευθείες σε σχέση με τα δεύτερα που διέθεταν περισσότερες καμπύλες. Προκειμένου, λοιπόν, να υπάρξει ομοιομορφία, προστέθηκαν καμπύλες στα αγγλικά πεζά με αποτέλεσμα κάποια γράμματα να αποκτήσουν οριζόντιο contrast.

Φάση Ζ

Αυτή η καμπυλότητα εφαρμόστηκε σε όλους τους χαρακτήρες (πεζοκεφαλαία ελληνικά και αγγλικά).

Φάση Η

Σχεδιάστηκαν οι αριθμοί και το αρχαίο ελληνικό πολυτονικό σύστημα.

Φάση Θ

Τελειοποίηση γραμματοσειράς και τελικές διορθώσεις.

Το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθεί μια γραμματοσειρά που σε μεγάλο μέγεθος δείχνει τις επιρροές της και παράλληλα σε πολύ μικρό μέγεθος αρχίζει να μοιάζει με ισόπαχη, κάτι που την καθιστά ευανάγνωστη σε πολύ κείμενο.

Επιλογή θεματικής + Δομή σχεδιασμού

Στην παρούσα πτυχιακή, σκοπός ήταν να βρεθεί με προσοχή μια θεματική ώστε να χρησιμοποιηθεί για την δημιουργία έκδοσης. Στόχος ήταν η θεματική να ταιριάζει με την αισθητική της γραμματοσειράς ώστε να παραχθεί ένα ενοιαίο αποτέλεσμα. Τα ποιήματα του William Shakespeare έχουν έναν πιο συμβολικο χαρακτήρα και χρησιμοποιούν αρκετές μεταφορές και αλληγορίες. Αυτό επιτρέπει στον ανγώστη να αφεθεί στην φαντασία του και να ταξιδέψει ο νους του σε αυτά τα ποιήματα.

Ο William Shakespeare, το 1609, δημοσίευσε την ποιητική συλλογή “Τα Σονέτα”. Αυτή αποτελείται από 154 άτιτλα ποιήματα. Αυτά μπορούν να διακριθούν σε δύο νοηματικές ενότητες: τα 1-126 απευθύνονται στον νεαρό άνδρα που παραμένει άγνωστος, ενώ τα 127-154 αναφέρουν την μαύρη κυρία με τη σύνθετη και ελκυστική προσωπικότητα. Όλα τα σονέτα αποτελούνται από 14 στίχους και διαθέτουν τη στροφική μορφή του σαιξπηρικού σονέτου. Σύμφωνα με αυτή το κάθε σονέτο περιλαμβάνει τρία τετράστιχα και ένα δίστιχο (με ελάχιστες εξαιρέσεις), με ομοιοκαταληξίες της μορφής αβαβ γδγδ εζεζ ηη. Έτσι, η σταθερή δομή δημιουργεί ομοιομορφία στις σελίδες. Επίσης, είναι γραμμένα με παλαιότερης μορφής αγγλικά, δείχνοντας για ακόμη μια φορά την έμφαση που δίνει η εταιρία στην ιστορία, και μετταφρασμένη σε αρχαία ελληνικά, κάνοντας χρήση του πολυτονικού συστήματος, κάτι που είναι σημαντικό για την παρουσίαση της γραμματοσειράς

Στο σχεδιαστικό κομμάτι επιλέχθηκαν να δημιουργηθούν δύο τόμοι, όσες είναι και οι νοηματικές ενότητες, και να διαφοροποιηθούν χρωματικά. Επίσης διακοσμητικό ρόλο διαθέτει ο αριθμός του κάθε τόμου (Α και Β) καθώς χρησιμοποιήθηκε η πρωτότυπη γραφή του Eckmann. Τέλος, τα ποιήματα γράφτηκαν σε κείμενο με 14 στιγμές για να αναδείξουν τη γραμματοσειρά και να αποδώσουν ένα πιο μοντέρνο και ελεύθερο ύφος.

Βιβλιογραφία

Ζιρω, Ο., Μερτζάνη, Ε. και Πετρίδου, Β., Ιστορία της τέχνης. Αθήνα: Ινστιτούτο τεχνολογίας υπολογιστών και εκδόσεων «Διόφαντος». Διαθέσιμο στο: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/4706/Istoria-tis-Technis_B-G-EPAL_html-apli/index.html

Μαθιόπουλος, Γ., (2019) Στοιχεία της τυπογραφικής τέχνης. Μεταφράστηκε από αγγλικά από τον R. Bringhurst. Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Μυρωνίδης, Σ., Καπράλος, Π. (2013) *Το Κίνημα της Art Nouveau και η εποχή του*. Arts & Antiques. Διαθέσιμο στο: <http://www.artsantiquesccr.gr/2012/03/art-nouveau.html>

Νατάσσα, Φ. (2018) *Το Καλλιτεχνικό Κίνημα της Art Nouveau*. Max Mag. Διαθέσιμο στο: <https://www.maxmag.gr/politismos/kallitechniko-kinima-tis-ar-nouvo/> [Ημερομηνία Πρόσβασης: 19 Οκτωβρίου 2023]

Φραγκόπουλος, Μ.. (2006) *Εισαγωγή στην ιστορία και τη θεωρία του graphic design*. Αθήνα: Futura.

Σημειώσεις μαθήματος “Τυπογραφία και τυπογραφικός σχεδιασμός” με τίτλο: Η γέννηση της τυπογραφίας.

Μ.Η. Abrams, *Λεξικό λογοτεχνικών όρων*, μτφ. Γιάννα Δεληβοριά & Σοφία Χατζηιωαννίδου, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2005, 437-438. Διαθέσιμο στο: https://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/education/literature_history/search.html?details=78

Εικόνες

1. <https://www.facsimiles.com/facsimiles/mazarin-bible>

2. <https://articles.c-a-s-t.com/notes-on-the-rotunda-types-of-the-renaissance-41ac74080825>

3. http://graficnotes.blogspot.com/2013/04/blog-post_6.html

4,5,6. Σημειώσεις μαθήματος “Τυπογραφία και τυπογραφικός σχεδιασμός” με τίτλο: Η γέννηση της τυπογραφίας.